VALTIOVARAINMINISTERIÖ

HE 153/2015 vp

10.03.2016

Vero-osasto
Ismo Mäenpää
Hallitusneuvos

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HE tullilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 153/2015 vp)

Peruslakivaliokunta saanut otsikossa mainittua hallituksen esitystä koskevat lausunnot oikeusministeriöltä, professori Juha Lavapurolta, apulaisprofessori Sakari Melanderilta, professori Olli Mäenpäältä ja professori (emeritus) Teuvo Pohjolaiselta. Lausun sanottujen lausuntojen pohjalta valtiovarainministeriön puolesta kunnioittavasti seuraavaa.

Toimivaltuuksien symmetrisyys suhteessa poliisin ja rajavartiolaitokseen

Tullilakiin ei esitetä Tullille uusia toimivaltuuksia sillä perusteella, että Tullilta puuttuisi toimivaltuuksia, jotka olisi nykyisen tullilain säätämisen jälkeen säädetty poliisille tai Rajavartiolaitokselle. Sen sijaan perusoikeuksia ja niiden rajoittamista koskevassa sääntelyssä tapahtuneen kehityksen vuoksi on Tullin toimivaltuuksista esitetty säädettäväksi nykysääntelyä tarkemmin ja kattavammin. Nykyisen tullilain säätämisen aikaan ei nähty tarpeelliseksi ottaa lakiin samalla tarkkuudella kuin nykyisin esimerkiksi henkilöllisyyden selvittämistä tai voiman käyttöä koskevia säännöksiä vaikka Tulli näitä toimenpiteitä suorittikin. Kun kyseisistä toimivaltuuksista on säädetty perusoikeusuudistuksen jälkeen poliisia ja Rajavartiolaitosta koskevissa tuoreissa laeissa, on Tullia koskevissa säännösehdotuksissa pyritty mahdollisuuksien mukaan noudattamaan samanlaista sääntelytapaa. Tullilakiin esitettävissä uudenlaisissa toimivaltuussäännöksissä on siis tavoitteena saattaa lainsäädäntö sille nykyisin asetettavien vaatimusten tasalle eikä lisätä Tullin toimivaltuuksia.

Toimivaltuuksien käyttämistä rajoittavat periaatteet

Kuten joissakin perustuslakivaliokunnalle annetuissa lausunnoissa on todettu, ei tullilakiin ole esitetty poliisilaissa ja rajavartiolaissa säädettyjä toimivaltuuksien käyttämistä rajoittavia periaatteita. Rikostorjunnasta Tullissa annetun lain valmistelun yhteydessä saatiin oikeusministeriön laintarkastuksesta ohjausta, jonka mukaan kyseiset periaatteet ovat sellaisia, jotka ”ovat säätämättäkin voimassa ja, että perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta ei ainakaan saa säätää, koska ne johtuvat perustuslaista ja velvoittavista kv-sopimuksista”.

Rikostorjunnasta Tullissa annetun lain valmistelussa kuitenkin nähtiin tärkeäksi, että, koska rikostorjunnassa on kyse samasta viranomaistehtävästä, jota useampi viranomainen suorittaa, olisi selkeyden vuoksi parempi säätää näistä periaatteista myös Tullin rikostorjuntatehtäviä säätelevässä laissa, kun niistä säädetään myös poliisin ja rajavartiolaitoksen rikostorjuntatehtävien osalta.

Esitettyyn tullilakiin sisältyvät toimivaltuudet ovat käytettävissä Tullin hallinnollisissa tehtävissä, joten yhtä voimakasta yhdenmukaisen tarvetta sanottujen lakien kanssa ei nähty kuin rikostorjuntaa koskevan sääntelyn osalta. Jos esitettyyn tullilakiin kuitenkin nähdään tarpeelliseksi sanottuja periaatteita sisällyttää, tulisi ilmeisesti myös arvioida, ulottuisivatko ne lain soveltamiseen kokonaisuudessaan, jolloin taas syntyisi eroja muita vastaavanlaisia tehtäviä suorittavia hallintoviranomaisia, kuten verohallintoa, koskeviin lakeihin verrattuna, vaiko vain toimivaltuuksien käyttämiseen. Periaatteet ovat kuitenkin sen luonteisia, että, jos ne kirjataan lakiin, näyttäisi erikoiselta, jos jotakin rajattaisiin niiden soveltamisen ulkopuolelle. Perustuslakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa esitettiin myös näkemyksiä, ettei periaatteiden säätäminen olisi oikeudellisista syistä välttämätöntä.

Esiin otetuista periaatteista tarkoitussidonnaisuuden periaate toteutuu kuitenkin sitä kautta, että 7 §:n mukaan esitetyn tullilain 3 luvun mukaiset toimivaltuudet, kuten henkilöllisyyden selvittäminen, olisivat käytettävissä vain tullitoimenpiteen suorittamiseksi, ellei toisin ole nimenomaisesti esitetty säädettäväksi.

Tullirikoksen määritelmä

Tullirikoksen määritelmä on otettu tullilain määritelmiin lainsäädäntöteknisten tarpeiden vuoksi, jotta olisi selvää, että käsitteellä tarkoitetaan samaa kuin rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa, jota sovelletaan vain Tullin rikostorjuntatehtävissä. Määritelmän sisällön arviointi kuuluu siis tuon lain alaan. Laki säädettiin vuonna 2015 perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Lausunnossa esitetty tapa luetella tyhjentävästi lainsäädäntö, josta asiassa on kyse, johtaisi kymmenien lakien listaamiseen. Siihen kuuluisi myös EU-lainsäädäntöä ja uusia säädöksiä tulisi lisätä reaaliaikaisesti kun niitä tulee voimaan.

Tieliikenteen ohjaaminen

Valiokunnalle annetussa lausunnossa on kiinnitetty huomiota siihen, että ehdotettu tullilain 12 § tieliikenteen ohjaamisesta on hyvin väljästi muotoiltu, vaikka se onkin sidottu 7 §:n perusteella tullitoimenpiteen suorittamisen tarkoitukseen ja esitetty harkittavaksi, että tieliikenteen ohjaamisen toimivalta sidottaisiin lakitekstissä selkeämmin rajanylitys- ja tullitoimipaikkoihin.

Vaikka tieliikenteen ohjaamisen toimivaltaa pääasiassa käytetäänkin rajanylitys- ja tullitoimipaikoilla, ei tätä toimivaltaa tulisi kuitenkaan rajata esitetyllä. Tulli on tietyissä tilanteissa toimivaltainen muuallakin kuin vain rajanylitys- ja tullitoimipaikoilla. Tieliikennelain 97 § säätää muun muassa, että liikennevirasto ajoneuvojen mittoja, massoja ja kuormituksia valvomaan määräämällä virkamiehellä on näissä virkatehtävissään sama toimivalta kuin poliisimiehellä 93, 94 ja 96 §:n mukaan ja että, sama toimivalta on tulli- ja rajavartiomiehellä liikenteen valvontaan liittyvässä virkatehtävässään (raskaan liikenteen kuntoisuusvalvonta). Tulli voi joutua pysäyttämään ajoneuvon sisämaassa ja muualla kuin rajanylitys- ja tullitoimipaikoilla esimerkiksi polttoainevalvonnan yhteydessä.

Ehdotettu 12 §:ssä säädetty yleinen tieliikenteen ohjaus toimivalta tullitoimenpiteen suorittamiseksi olisi Tullin laajan tehtäväkentän kannalta tarpeellinen ja perusteltu sekä rajattuna 7 §:n perusteella tullitoimenpiteen suorittamistarkoitukseen myös riittävän täsmällisesti määritetty.

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on kieltämättä epätarkasti sanottu, että toimivaltuus on rajattu vain ajoneuvoihin. Maininnalla on tarkoitettu, että pykälän mukaan on kyse vain tieliikenteen valvonnasta. Rajavartiomiehelle on säädetty rajavatiolain 38 §:ssä oikeus liikenteen ohjaamiseen eikä se lain perustelujen mukaan rajoittuisi tieliikenteeseen vaan koskisi muutakin liikennettä, kuten maasto- ja vesiliikennettä sekä jalankulkuliikennettä.

Rahavarojen tarkastaminen.

30 §:n mukaan tullimiehellä olisi oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat ja muu hänen hallussaan oleva omaisuus rikoslain 32 luvussa tarkoitetun, tullirikoksena pidettävän rahanpesurikoksen paljastamiseksi. Säätämisjärjestysperusteluissa on s. 120 sanottu, että toimivaltuutta voitaisiin käyttää vain tilanteissa, joissa on syitä epäillä rahanpesurikoksen tekeillä oloa, koska pykälän sanamuodon mukaan varat saadaan tarkastaa rahanpesurikoksen paljastamiseksi. Esimerkiksi salakuljetusrikos paljastuu jo pelkästään sillä, että maahan saapuvalta tai maasta lähtevältä henkilöltä löytyy salakuljetettavaa tavaraa. Rahanpesurikos ei paljastu yksistään sillä, että henkilön hallusta löytyy rahaa tai muuta omaisuutta. Tämän vuoksi pelkällä pistokoetarkastuksella ei voi väittää voivan paljastaa rahanpesurikosta vaikka henkilön hallusta löytyisi rahaa tai omaisuutta. Tämän perusteella on perusteluissa katsottu pykälän sanamuodon jo ehdotetunlaisena merkitsevän, että kyseisen valtuutuksen perusteella voidaan ryhtyä tarkastustoimiin vain, jos on syytä epäillä rahanpesurikoksen tekeillä oloa. Toinen vaihtoehto olisi, että normaalin tullitarkastuksen yhteydessä havaittaisiin henkilön hallusta sellaisissa olosuhteissa rahaa tai omaisuutta, jonka tuonti tai vienti sinänsä olisi lainmukaista, mutta joka antaisi perusteen epäillä rahanpesurikoksen tekeillä oloa. Tällöin Tulli voisi tarkemmin tarkastaa havaitun omaisuuden laatua ja määrää ja laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä ryhtyä asiassa lain mahdollistamiin toimenpiteisiin.

Lisäksi voi todeta, että Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahanvalvonnasta annetun lain (653/2007) 5 §:n mukainen tarkastustoimivaltuus on Tullin käytettävissä EU:n ulkorajalla, jonka ylittäviä henkilöitä koskee kyseisessä laissa sanotun EU-asetuksen velvoite ilmoittaa Tullille vähintään 10.000 €:n määräiset EU-asetuksessa tarkoitetut käteisvarat. Ehdotetun tullilain 30 §:n lisäarvo olisi erityisesti siinä, että se ulottaisi tarkastustoimivallan myös EU:n sisäliikenteeseen siinä määrin kuin sisäliikenteentarkastuksia EU-oikeuden mukaan on mahdollista tehdä. Pistokoetarkastuksethan ilman mitään ennakollista perustetta, eivät ole EU:n sisäliikenteessä EU-oikeuden mukaan sallittuja.

Etsintäkuulutetun kiinniottaminen

Huomiota on kiinnitetty myös siihen, että etsintäkuulutetun kiinniottamista koskeva ehdotettu 33 §:n vaikuttaisi säätävän Tullille laajemmat oikeudet etsintäkuulutetun kiinniottamisen kuin mitä poliisilain vastaavassa säännöksessä poliisimiehelle säädetään.

Tullilakiehdotuksen 33 §:n 1 momentin mukaan tullimies voisi ottaa kiinni etsintäkuulutetun henkilön, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on otettava kiinni, pidätettävä tai vangittava taikka otettava säilöön. Sen sijaan poliisilain 2 luvun 3 §:n perusteella poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on ”vangittava tai otettava säilöön”.

Esitetty tullilain säännös vastaa kuitenkin täysin rajavartiolain 37 §:ä. On totta, että ehdotettu tullilain 33 §:n säännös poikkeaa muotoilultaan poliisilain 2 luvun 3 §:n säännöksestä, mutta tämä eroavaisuus ei kuitenkaan käytännössä johda Tullin poliisia laajempaan toimivaltaan asiassa. Poliisilain vanhempien esitöiden (HE 57/1994) perusteella voi todeta, että myös poliisin osalta poliisilain säännöksen tarkoituksena on ollut mahdollistaa poliisimiehen oikeus ottaa kiinni henkilö, joka on toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan otettava kiinni, pidätettävä tai vangittava taikka otettava säilöön, vaikka poliisilain muotoilussa mainitaan ainoastaan ”vangittava tai otettava säilöön”. Tämä käy ilmi mainitun HE perusteluista, joissa mainitaan etsintäkuulutusrekisterin eri tietoluokat ja muun muassa osastoon A1 kuuluvat vangittavat ja pidätettävät henkilöt, vankeus- ja sakon muuntorangaistuksiin tuomitut, ehdonalaisessa vapaudessa olevat valvontamääräyksiä rikkoneet, vankikarkurit ja rangaistuslaitokseen määräaikana palaamatta jääneet sekä laitoksiin toimitettavat kriminaalipotilaat.

Tarvetta muuttaa ehdotetun tullilain 33 §:n muotoilua ei siis näyttäisi olevan.

Kuittaus

Kuten esityksen perusteluissa todetaan, ei nykyisessä tullilaissa ole kuittausta koskevia säännöksiä, vaan Tulli on tarvittaessa soveltanut tullisaataviin siviilioikeudellisia kuittausperiaatteita. Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan 18/2001 suositellut kuittausta koskevien säännösten lisäämistä Tullia koskevaan lainsäädäntöön. Myös eduskunnan oikeusasiamies on kannanotoissaan (dnro 882/4/01, dnrot 3040/4/04 ja 4137/4/08) pitänyt epäkohtana sitä, että julkisoikeudellinen kuittaus on useiden verolajien osalta täysin sääntelemättä. Eduskunnan oikeusasiamies on myös vuonna 2012 kanteluun (dnrot 941/4/10 ja 4167/4/10) antamassaan päätöksessä kehottanut valtiovarainministeriötä harkitsemaan valmisteverotuslain (182/2010) ja tullilain täydentämistä Tullin saatavien ja maksuvelvoitteiden kuittausta koskevilla säännöksillä, koska nykytila ei vastaa perustuslain 80 §:n 1 momentin vaatimusta yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteiden säätämisestä lailla. Valmisteverotuslakiin on hiljattain otettu kannanoton johdosta kuittausta koskevat, nyt tullilakiin ehdotetun kaltaiset säännökset lailla 495/2014. Vastaavankaltaiset veronkuittausta koskevat säännökset on veronkantolain (609/2005) 6 luvussa. Tullilakiin ehdotetut kuittausta koskevat säännökset olisivat joka tapauksessa varmastikin parannus nykytilaan.

Kun Tulli kantaa myös valmisteveroja, muodostuisi sekä viranomaisille että verovelvolliselle epätoivottava tilanne, jos kuittauksesta säädettäisiin eri verolajien osalta merkittävästi eritavoin. Valtiovarainministeriö on syksyllä 2015 käynnistänyt hankkeen, jossa valmistellaan valmisteverojen ja maahantuonnin arvonlisäveron kannon pääosin ja autoveron kannon kokonaisuudessaan siirtämistä Tullilta Verohallinnon yhteyteen. Tehtävien siirron on suunniteltu tapahtuvan vaiheittain alkaen vuoden 2017 alusta, siten että siirtyvät verotustehtävät integroitaisiin Verohallinnon järjestelmiin vuoden 2020 alusta alkaen. Siirto edellyttää luonnollisesti lainsäädännönmuutoksia, mikä antaisi tilaisuuden arvioida tarvetta uudistaa sekä Tullia että Verohallintoa koskevia kuittaussäännöksiä yhdellä kertaa.

Tullin valitusoikeus Tullin päätöksestä

Ehdotetut tullilain 83 - 85 § sisältävät prosessia koskevia säännöksiä. Pykäliin ehdotettua mainintaa tulliasiamiehen valitustoimivallasta voi pitää informatiivi-

sena, sillä Tullin hallinnosta annetun lain (960/2012) 8 §:ssä säädetään valtion puhevallan käyttämisestä seuraavasti:

Tulli kantaa ja vastaa valtion puolesta sekä valvoo kansallisessa tuomioistuimessa, välimiesmenettelyssä sekä muissa viranomaisissa ja toimituksissa valtion etua ja oikeutta kaikissa Tullia koskevissa asioissa. Tullia edustaa Tullin tulliasiamies.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus Tullin sijasta käyttää puhevaltaa yleisessä tuomioistuimessa periaatteellisesti merkittävässä, Euroopan unionin oikeuden tulkintaan liittyvässä valtion korvaus- tai palautusvelvollisuutta koskevassa asiassa.

Pykälän 1 momentin mukaan Tullia edustaa valtion edun ja oikeuden valvonnassa (kuten Tullin tekemästä päätöksestä valitettaessa) Tullin tulliasiamies. Tullin organisaatio määräytyy tarkemmin Tullin hallinnosta annetun VN:n asetuksen (1061/2012) mukaisesti. Asetuksen 1 §:ssä on säädetty Tullin yksiköistä. Pykälän 2 momentin mukaan Tullissa on erillinen yksikkö valtion edun- ja oikeudenvalvontaa varten. Tullin hallinnosta annetun lain 7 §:n mukaan yksikölle kuuluvat asiat ratkaisee sen päällikkö. Tullin pääjohtajalla on Tullin hallinnosta annetun lain 6 §:n 3 mom:n mukaan oikeus ottaa yksiköllе kuuluva yksittäinen asia ratkaistavakseen, mutta vain Tullin sisäiseen hallintoon liittyvä asia. Lain 9 §:n 2 mom:n mukaan tulliasiamiehen toimista tehdyn hallintokantelun ratkaisee valtiovarainministeriö eikä Tullin pääjohtaja niin kuin muista Tullin virkamiehistä tehdyn kantelun 1 mom:n mukaan. Valtion edunvalvonnan ja tulliasiamiehen erillisyys Tullin muusta organisaatiosta on siis säädöstasolla varmistettu.

Tullinkorotus ja virhemaksu 90 ja 91 §

Tullinkorotus ja virhemaksu on tarkoitettu hallinnollisiksi seuraamuksiksi, jotka voitaisiin määrätä ilman syyksiluettavuuden selvittämistä lukuun ottamatta ankarimpia seuraamuksia, joissa edellytettäisiin tahallisuutta tai törkeää tuottamusta, kuten nykyisessäkin tullilaissa. Vastaavanlaiseen vastuuseen perustuva veronkorotussäännös on ainakin verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 32 §:ssä, ennakkoperintälain (1118/1996) 44 §:ssä ja autoverolain (1482/1994) 59 ja 59a §:ssä.

Nykyiseen tullilakiin verrattuna esitetään kuitenkin 93 §:ään uutta säännöstä tullinkorotuksen ja virhemaksun määräämisestä, jonka mukaan seuraamukseen määrää arvioitaessa on otettava huomioon mm. menettelyn moitittavuus ja toistuvuus. Pykälän 2 momentin mukaan seuraamus jätetään määräämättä, jos teko tai laiminlyönti on kokonaisuutena arvioiden vähäinen taikka tullinkorotuksen tai virhemaksun määräämistä on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Seuraamuksia ei siten määrättäisi pelkän ankaran vastuun perusteella. Käännetystä todistustaakasta ei myöskään olisi kyse, vaan Tullin tulisi arvioida olosuhteita myös oma-aloitteisesti.

Jos kuitenkin nähdään sääntelyn siitä parantuvan, voisi harkita tullinkorotusta ja virhemaksua koskevien pykälien asianomaisten kohtien muuttamista vastaamaan valmisteverotuslain 43 §:n ja arvonlisäverotuslain 182 §:n säännöksiä, ottamalla niihin edellytyksen, että laiminlyönnin tulisi olla tehty ”ilman pätevää syytä”.

Asiantuntijalausunnossa arvosteltiin myös virhemaksua koskevan 91 §:n 1 mom:n 4) kohdan sääntelyn avoimuutta kun siinä säädettäisiin unionin tullilainsäädännön velvoitteiden laiminlyönnistä seuraavista seuraamuksist6a. Tul-

lilakiesityksen 2 pykälän johtolauseen mukaan unionin tullilainsäädännön käytettyjä määritelmiä sovellettaisiin myös tullilakia sovellettaessa. Tullilainsäädäntö on määritelty unionin tullikoodeksin (EU) N:o 952/2013 artiklassa 5, jonka mukaan 'tullilainsäädännöllä' tarkoitetaan kaikista seuraavista koostuvaa lainsäädäntöä:

a) koodeksi ja sen täydentämiseksi tai täytäntöön panemiseksi unionin tasolla tai tarvittaessa kansallisella tasolla annetut säännökset;
b) yhteinen tullitariffi;
c) unionin tullittomuusjärjestelmän luomisesta annettu lainsäädäntö;
d) tullimääräyksiä sisältävät kansainväliset sopimukset siltä osin kuin niitä sovelletaan unionissa.

Unionin tullilainsäädännön, jossa säädettyjen velvollisuuksien laiminlyönnistä Tulli voisi määrätä virhemaksun, tulisi siis kuulua sanottuun tullilainsäädännön määritelmän alaan ja olla unionin antamaa lainsäädäntöä.

Tullirikkomus

Tullilaissa on ehdotettu säilytettäväksi tullirikkomusta koskeva rangaistussäännös. Asiantuntijakuulemisessa nähtiin rangaistavuuden ala epäselväksi, koska pykälän sanamuodon mukaan tullirikkomuksesta tuomittaisiin tullilainsäädännön mukaisen ilmoitus- tai muun velvollisuuden rikkomisesta. Käsitettä ”tullilainsäädäntö” pidettiin liian epämääräisenä.

Kuten edellä on virhemaksua koskevan säännöksen käsittelyn kohdalla mainittu, määräytyisi tullilainsääntö -termin sisältö tullikoodeksin määritelmän mukaan, joten käsite tullilainsäädäntö ei olisi avoin.

Tullirikkomussäännöksen soveltamisalaa on nykyisin voimassa olevan säännöksen säätämisen jälkeen kaventanut rikoslakiin otettu rikosnimike tulliselvitysrikoksesta. Euroopan komissio puolestaan on antanut joulukuussa 2013 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tullirikkomuksia ja -seuraamuksia koskevasta unionin oikeudellisesta kehyksestä KOM(2013) 884 lopullinen (U 2/2014 vp). Jos sanottu direktiivi hyväksytään, tulee tullilain seuraamuksia koskevia säännöksiä arvioida uudelleen direktiivin pohjalta.

Laki henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 2 ja 13 §:n muuttamisesta (lakiehdotus 6)

Henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 13 §:n 1 momentin 14 kohdan osalta on huomautettu, että vaikka lainkohdan sanamuoto vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä, niin ehdotettavan sääntelyn sanamuoto ”sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään” mahdollistaisi sinänsä myös tulkinnan, jonka perusteella Tullilla olisi oikeus saada mm. pakkokeinolain 10 luvun 6-8 §:ssä tarkoitettuja tietoja riippumatta rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvussa säädetyistä salaisen tiedonhankinnan edellytyksistä. Myös viittausta pakkokeinolakiin tässä yhteydessä pidettiin outona koska rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa on säädetty vastaavalla tavalla nimenomaisesti niistä televalvonta- ja paikkatiedonhankintavaltuuksista, jotka ovat sovellettavissa Tullin rikostorjunnassa. Lainkohtaa esitettiin täsmennettäväksi siten, että Tullin oikeus saada televalvonta- ja sijaintitietoja teleyritykseltä sidottaisiin yksiselitteisesti rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa säädettyihin edellytyksiin.

Kyseinen lainkohta vastaa sanamuodoltaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 13 §:ä.

13 § Poliisin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä.

Poliisilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tarpeellisia tietoja rekistereistä siten kuin asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:

11) teleyritykseltä pakkokeinolain 10 luvun 6-8 §:ssä, poliisilain 5 luvun 8 ja 9 §:ssä sekä sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 35 ja 36 §:ssä tarkoitettuja tietoja;

Tullin osalta salaisten tiedonhankinta- ja pakkokeinojen käytöstä tullirikosten selvittämiseen säädetään pakkokeinolaissa ja rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa. Tämän vuoksi on tarpeen viitata molempiin lakeihin tässä yhteydessä, vaikka samasta tiedonhankintamenetelmästä onkin kyse.

Säännöksen tarkastelun yhteydessä on kuitenkin havaittu tarve muuttaa 6. lakiehdotuksen 13 §:n 1 mom:n 14 kohtaa, joka siis on esitetty säilytettäväksi nykyisellään. Momentin 14 kohdassa tulisi viitata myös rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun televalvontaa koskeviin säännöksiin. Sanotun lain 2 luvun 14 §:n 2 momentissa säädetään ainoastaan Tullin oikeudesta saada sen erikseen tekemästään pyynnöstä teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tiedot ovat tarpeen tullirikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Varsinaisesta televalvonnasta säädetään rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun 4 §:ssä. Tätä puuttuvaa viittausta televalvontaa koskeviin pykäliin ei ole lain valmistelun aikana huomattu. Virheen korjaamiseksi ehdotetaan, että lainkohta muutettaisiin vielä tämän hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikana seuraavaan muotoon:

> *13 § Tullin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä*
>
> *Tullilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, salassapitosäännösten estämättä oikeus saada ja muutoin käsitellä tehtäviensä suorittamista tai henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten ja myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tarpeellisia tietoja rekistereistä siten kuin asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:*
>
> ---
>
> *14) teleyritykseltä pakkokeinolain 10 luvun 6—8 §:ssä sekä rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 2 luvun 14 §:n 2 momentissa <u>ja 3 luvun 4 ja 5 §:ssä</u> tarkoitettuja tietoja tullirikostorjuntaa varten*
>
> ---

Rajavartiolain 24 § (lakiehdotus 13)

Rajavartiolain 24 §:n nykyisen 2 momentin mukaan Rajavartiolaitos voi toimivaltaisen tullimiehen pyynnöstä suorittaa henkilöiden maahantuloon ja maastalähtöön kohdistuvaa tullivalvontaa myös sellaisella rajanylityspaikalla, jossa Tulli muutoin huolehtii tullivalvonnasta. Momenttia muutettaisiin si-

ten, että Rajavartiolaitos voisi suorittaa edellä mainittua tullivalvontaa kyseisessä tilanteessa Tullin pyynnöstä. Lakiesityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan:

”Tullin ja Rajavartiolaitoksen välisestä yhteistyöstä ja suoritettavista toimenpiteistä tietyllä rajanylityspaikalla voitaisiin tällöin sopia Tullin ja Rajavartiolaitoksen välisellä yhteistyösopimuksella toimien järjestämiseksi tehokkaalla ja mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Toimista ja työnjaosta voitaisiin sopia rajanylityspaikkakohtaisesti Tullin ja Rajavartiolaitoksen välisellä yhteistoimintasopimuksella tai muulla vastaavalla tavalla. Tullivalvonnan järjestämisen johtovastuu säilyisi tässä tapauksessa edelleen Tullilla, samoin kuin rajavalvonnan osalta se säilyy vastaavassa tilanteessa, jossa Tulli suorittaa rajavalvontaa, Rajavartiolaitoksella.”

Säännös koskisi sanamuotonsa mukaisesti tullivalvontatehtäviä vain rajanylityspaikalla ja lainmuutosesityksellä on nimenomaan pyritty strukturoimaan menettelyä siten, että pyynnön esittää virasto eli Tulli eikä virkamies. Rajavartiomiehen yksittäiseen tullitoimenpiteen suorittamiseen osallistumista koskeva säännös on ehdotettu pidettävän ennallaan. Kun kyse on rajavartiomiehen osallistumisesta yksittäiseen tehtävään, vastaa tullimies tullitoimenpiteen lainmukaisuudesta. Rajavartiomiehen toiminta rinnastuu virka-avun antamiseen.